

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans, P. Kronenberg; eindredactie: J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 AE 's-Gravenhage, tel. 070-614911; organisatie: J.N.J. van den Broek;
abonnementsadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 19027, 2500 CA 's-Gravenhage, tel. 070-614121;
abonnementsgeld: f 50,- per jaar; vormgeving en druk: Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Aan de abonnees,

Hierbij treft u aan de index van artikelen, alfabetisch geordend, die in de eerste helft van '85 opgenomen werden in de VVD-Expresse. Het enige verschil met de indexen van voorafgaande jaren is dat nu voor de Liberale Fractie uit het Europese Parlement en de Eerste Kamerfractie van de VVD een aparte deel-index is gemaakt.

In het voorafgaande half jaar hebben de Eerste Kamerfractie en de Liberale Fractie uit het Europese Parlement veel meer artikelen aangeleverd dan in de jaren daaraan voorafgaand. Om een overzichtelijk geheel te verkrijgen hebben wij voor deze indeling gekozen. De eerstvolgende index, verschijnt in januari '86 en bevat een overzicht van artikelen die in de tweede helft van '85 werden opgenomen in de VVD-Expresse.

De redactie

IKV en VVD

Eind augustus werd een gesprek gevoerd tussen leden van de VVD Tweede Kamerfractie en vertegenwoordigers van het IKV. Ter voorbereiding van dit gesprek hebben de fractiecommissies van Buitenlandse Zaken en Defensie uit de Tweede Kamerfractie de notitie „IKV en VVD: de politiek van het IKV getoetst aan liberale uitgangspunten" geschreven.

In het eerste gedeelte van de notitie worden de hoofdpunten van de vredespolitiek van de VVD beschreven. In het tweede gedeelte komt vervolgens het beleid van het IKV aan de orde; aan dit gedeelte ligt een bronnenstudie ten grondslag, die ook geleid heeft tot het gebruik van tal van citaten uit IKV-publicaties. Het IKV-beleid wordt daarbij getoetst aan de liberale uitgangspunten.

Uit deze vergelijking komen belangrijke verschillen naar voren. Zo wordt belicht dat het IKV-beleid sterk wordt bepaald door gevoelsmatige motieven. De VVD ncht zich, bij het nastreven van haar idealen, veel duidelijker op rationale analyses van de internationale situatie. Een ander belangrijk punt van verschil is dat het IKV, anders dan de VVD, het Oostblok veelal op een lijn stelt met de landen van de NAVO. Ook de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie worden vaak over een kam geschoren. Daarbij komen overigens beweringen naar voren die buitengewoon merkwaardig zijn, zoals: West-Europa zou zijn „bezet" door de Verenigde Staten. Een veel te optimistische kijk heeft het IKV op de situatie in het Oostblok en de gevaren van de politiek van het Warschaupact worden sterk onderschat. Opmerkelijk is dat het IKV zich een soortgelijke beweging acht als de dissidentengroepen in Oosteuropese landen, waarvan IKV-voorzitters beweren dat deze op een lijn liggen met het IKV. Met citaten wordt evenwel aangetoond dat deze groepen

veelal op essentiële punten afwijken van het IKV en dat zij de West-Europeanen herhaaldelijk waarschuwden tegen het „imperialistisch" karakter van de Sovjet-Unie en het Warschaupact. Omdat de aandacht van de dissidentengroepen in Oost-Europa vooral gericht is op de situatie van de mensenrechten, terwijl de invloed van deze groepen (met Polen als uitzondering) zeer gering is, blijft kritiek op sterke bewapening van het Warschaupact vanuit Oosteuropese landen nagenoeg achterwege.

De campagne tegen de bewapening door de zogenoemde vredesbeweging is dan ook van invloed op de situatie in het Westen. Daarbij gaat het IKV bijzonder ver. Het bestrijdt alle kernwapens (in Nederland zowel de bestaande nucleaire taken als de kruisvluchtwapens), waarbij het probleem van de kernbewapening aan Russische zijde door het IKV nauwelijks aan de orde wordt gesteld. Bovendien wenst het IKV een beperking van de conventionele inspanning. Terzake de onderhandelingen in Geneve wordt bij voortdurende kritiek geleverd op de Amerikaanse inbreng, maar worden Russische voorstellen soms nadrukkelijk ondersteund. Tegenover deze benadering wordt in de notitie de VVD-visie op deze vraagstukken benadrukt.

In de notitie wordt vervolgens ingegaan op de wenselijkheid van eenzijdige danwel tweezijdige ontwapening. (Eenzijdige stappen van de NAVO leidden voorheen niet tot soortgelijke stappen van het Warschaupact), waarbij tevens het gevaar van een „appeasement" ten opzichte van het Warschaupact aan de orde komt.

De notitie is schriftelijk aan te vragen bij de afdeling voorlichting van de VVD-Tweede Kamerfractie, Binnenhof 1a, 2513 AA 's-Gravenhage.

Overheidsinvesteringen

In de periode 1955-1974 maakten de overheidsinvesteringen nog ca. 13% van de totale overheidsuitgaven uit. In recente jaren is dat aandeel tot circa 6% teruggelopen. De overheidsinvesteringen zijn in toenemende mate door de consumptieve uitgaven van de overheid verdrongen.

Het meest zijn de investeringen in de grond-, weg- en waterbouw (GWW-sector) teruggelopen. Deze investeringen worden in overwegende mate (voor driekwart) door de lagere overheden (provincies en gemeenten) tot stand gebracht.

In de jaren 83/86 (kabinet Lubbers-Van Aardenne) stabiliseren de totale overheidsinvesteringen zich globaal gesproken op het (historisch gezien) lage niveau van 3% van het netto nationale inkomen.

Van vitaal belang zijn de infrastructurele werken (zoals landwegen; scheepvaartuigen en havens; waterkeringen; luchtvaartterreinen en spoorwegen) en een aantal projecten in de marktsector (zoals de strategische ontwikkeling en automatisering Rijnmond; de ombouw van bestaande olie- en

gascentrales; en de nieuwbouw van kolen- en kerncentrales).

In het regeerakkoord is afgesproken dat bij de sanering van de publieke uitgaven de posten zouden worden ontzien „die een wezenlijke bijdrage leveren aan de versterking van de economische structuur” (rapport werkgroep A). In de regeringsverklaring dd. 22 november 1982 is in het vooruitzicht gesteld dat „productieve overheidsinvesteringen, die duidelijk bijdragen aan de versterking van onze economie” gestimuleerd zouden worden.

Standpunt VVD-fractie

- Opvoering zonder meer van de overheidsinvesteringen is niet zo zinvol. In eerste instantie leidt dat weliswaar tot toeneming van productie en werkgelegenheid. Aanvankelijk profiteren daar (binnen 0 en 4 jaar) ook de bedrijfsinvesteringen van. Het grotere beroep van de overheid op de kapitaalmarkt doet – zodra de particuliere investeringen op het structureel gewenste niveau zijn – echter de rente stijgen. Dat leidt op den duur tot verdringing van de gewenste particuliere investeringen. De werkgelegenheidsontwikkeling wordt hierdoor op langere termijn weer negatief beïnvloed. Per saldo zijn na verloop van tijd de productie- en werkgelegenheidseffecten gering. En dan is nog niets gezegd over de exploitatiekosten.
- Opvoering van de productieve overheidsinvesteringen in de infrastructuur „met uitstralingseffecten” is daarentegen zeer zinvol. Daarbij gaat het vooral om uitstralingseffecten op de technologische vernieuwing van de industrie.
- Nodig is de ontwikkeling van een coherente en gerichte beleidsconceptie met betrekking tot de productieve overheidsinvesteringen in de infrastructuur „met uitstralingseffecten”. Dat geldt met name de gewenste infrastructuur voor onderzoek en ontwikkeling respectievelijk voor kennis- en technologie-overdracht ten bate van landbouw, industrie en commerciële dienstverlening. Op die beleidsconceptie dringt de VVD aan.
- Een op basis daarvan te starten extra inspanning kan gefinancierd worden uit de opbrengst van te privatiseren staatsdeelnemingen. Daarbij ziet de VVD een mogelijke opbrengst van 4 miljard gulden in het verschiet. Daarmee zijn in de komende regeerperiode (86-90) 4 miljard aan extra productieve overheidsinvesteringen in de infrastructuur „met uitstralingseffecten”* te financieren. Tegenover de eventuele derving van inkomsten uit af te stoten staatsdeelnemingen staat het maatschappelijke en indirecte economische rendement van deze productieve overheidsinvesteringen (meer belastingopbrengst en dergelijke).

* voorbeelden van overheidsinvesteringen met „uitstralingseffecten”: SAR-project, Walrader-systeem (in verband met aandachtsgebied transitio); Kabelproject Z-Limburg (in verband met informatie-technologie); bestandsbeheer gemeenten (in verband met automatisering)

(Voor nadere informatie: dr. R.W. de Korte, tel. 070-614911, tst. 2650.)

Onderwijsvoorrangswet (18.775)

Omdat onderwijsachterstanden vaak hun oorzaak vinden in de sociaal-culturele achtergronden van het kind, beoogt het wetsontwerp samenwerking mogelijk te maken tussen onderwijsinstellingen (basis- en voortgezet onderwijs) en welzijnsinstellingen. Aldus kan worden getracht onderwijsachterstanden te bestrijden en de oorzaken ervan weg te nemen. De samenwerking vindt gestalte in onderwijsvoorrangsgebieden, een regionale samenwerking die van

„onderop” tot stand komt door samenwerking tussen bevoegde gezagsinstanties en welzijnsinstellingen.

Die samenwerking gebeurt aan de hand van een onderwijsvoorrangswet.

De kosten bedragen ± f 340 miljoen in 1986, waarvan: ± f 211 miljoen voor het basisonderwijs (al geregeld via formatieregeling basisschool), ± f 68 miljoen voor het voortgezet onderwijs (deels ook al geregeld), ± f 67 miljoen extra, waarvan 53,5 van O en W en 13,5 van WVC.

De VVD-fractie heeft met nadruk gesteld, dat onderwijs van oudsher voor liberalen een hoge prioriteit heeft. Dat geldt zeker voor bestrijden van onderwijsachterstanden, omdat daarmee jonge mensen de kans wordt geboden zelfstandig in de samenleving te functioneren en eigen verantwoordelijkheid te dragen. Niettemin heeft de VVD veel kritiek op het wetsontwerp.

Onderbrenging in bestaande wetgeving verdient de voorkeur. Meer dan 60% van de middelen is al in bestaande wetgeving geregeld. Deze wet voegt er derhalve weinig aan toe.

Bovendien brengt het wetsvoorstel onnodige regelgeving met zich mee.

Voorts is de wet gebaseerd op de ervaringen van het stimulerings- en projectenbeleid van de afgelopen 10 jaar. De analyse van dat beleid is echter zéér zwak. De evaluatiegegevens zijn óf in het geheel niet aanwezig óf zijn onbruikbaar door de lage betrouwbaarheidsgraad. Gevreesd moet dan ook worden, dat de wet gebaseerd is op een beleidsinstrument, dat onvoldoende effectief is gebleken.

In dat verband speelt een rol, dat de VVD bij motie, die aangenomen is, voorgesteld heeft om bij de bepaling van onderwijsachterstanden niet meer uit te gaan van kenmerken van ouders of van het milieu, maar van de gekwalificeerde onderwijsachterstanden van het kind zelf. Het probleem is echter, dat met een fundamentele wijziging in het beleid, zoals door ons voorgesteld, enige tijd voor onderzoek en voorbereiding nodig zal zijn. Daarom is dit argument nu niet bruikbaar.

Tenslotte heeft de VVD grote twijfels over de afstemming tussen het onderwijsbeleid, dat sterk centralistisch is en het welzijnsbeleid, dat grotendeels gedecentraliseerd is. Onder welzijnsbeleid moeten hierbij ook beleidsterreinen verstaan worden als bij voorbeeld minderhedenbeleid, emancipatie, volwasseneneducatie, jeugdbeleid, stadsvernieuwing. Dat betekent, dat een geïntegreerd beleid heel moeilijk zal zijn. Daar komt bij dat niet duidelijk is hoe het onderwijsvoorrangswetbeleid op basis van deze wet aansluit op het onderwijsachterstandenbeleid op basis van de Wet op het Basisonderwijs en het zorgverbredingsbeleid.

PvdA en CDA hebben zich vóór het wetsvoorstel uitgesproken, waarbij de PvdA zeer grote bezwaren tegen een essentieel onderdeel van de wet heeft gemaakt, namelijk de samenwerkingsgebieden. De VVD deelt die bezwaren.

Het instellen van aparte onderwijsvoorrangsgebieden als een soort 4e bestuurslaag voor onderwijs, waarin gemeenten slechts één van de partners zijn, wijst ook de VVD af.

Samenwerking tussen onderwijs en welzijnsinstellingen kan héél nuttig zijn, maar dan op gemeentelijk niveau of eventueel via een gemeenschappelijke regeling. Immers de

gemeenten zijn verantwoordelijk voor het (gedecentraliseerde) welzijnsbeleid. Bovendien wordt met de onderwijsvoorrangsgebieden een volgende stap naar de regionalisatie, waar wij op tegen zijn, gezet. De VVD heeft dan ook een alternatief op tafel gelegd, dat volledig beantwoordt aan de gemeentelijke verantwoordelijkheden.

Steun voor dat alternatief zal een voorwaarde zijn voor de VVD als er een keus moet worden gemaakt tussen een onnodige wet met een zéér onwenselijke uitwerking of een onnodige wet zonder die uitwerking.

(Voor nadere informatie: H.F. Dijkstal, tel. 070-614911, tst. 2292.)

Executies in Indonesië

Sinds enkele maanden verschijnen er regelmatig berichten in de pers over executies en dreigende executies in Indonesië. Het gaat hierbij om mensen die in de jaren '60 gevangen zijn genomen wegens hun aandeel in de mislukte communistische opstand in 1964 of hun pogingen de daarna inmiddels tot verboden verklaarde organisatie PKI weer op te richten. Na een op grond van de Indonesische wetten legitieme rechtsgang zijn velen schuldig bevonden en in de begin jaren '70 ter dood veroordeeld. Mede onder invloed van internationale druk en zeker niet in de laatste plaats onder invloed van een milder politiek „klimaat" in Indonesië werden veel vonnissen eind '70 begin '80 omgezet in andere straffen of werd er gratie verleend. Voor de resterende twintig tot dertig ter dood veroordeelden die nog restten, leek de situatie niet hopeloos gezien de meermalen afgelegde verklaringen dat gratie ook voor hen niet onmogelijk zou zijn.

Toen het bericht kwam dat op 14 mei j.l. de Indonesiër Munir toch was gefusilleerd, waren velen geschokt en ontstond er grote ongerustheid over het lot van de overige gevangenen, in Nederland onder meer resulterend in een plenair kamerdebat waarbij ook de VVD op uitsluitend humanitaire gronden een appèl deed op de Indonesische Regering om na zoveel jaren af te zien van het voltrekken van de doodsvonnissen van de andere, begin jaren zeventig veroordeelden.

Thans is gebleken dat de Indonesische Regering geen gehoor heeft willen geven aan dit appèl. In juli j.l. zijn drie doodsvonnissen voltrokken terwijl de geruchten steeds sterker worden dat op zijn minst twee volgende executies zeer aanstaande zijn. Ondanks sterke druk van sommigen binnen en buiten de Kamer om door verregaande maatregelen als terugroepen van de ambassadeur, het verminderen of geheel stoppen van ontwikkelingshulp of het opschorten van het voorzitterschap van minister Schoo van de IGGI, uiting te geven aan de Nederlandse opvatting dat verdere executies dienen uit te blijven, heeft het kabinet besloten dat maatregelen anders dan het ontbieden van de Indonesische ambassadeur niet geboden zijn aangezien – hoe betreurenswaardig de executies op zich ook zijn – er juridisch gesproken onderscheid moet worden gemaakt tussen „ernstige en systematische schending van de mensenrechten" enerzijds en anderzijds de tenuitvoerlegging van doodsvonnissen waartegen in casu een appèl om humanitaire redenen is gedaan. Ook iedere vergelijking met Suriname gaat mank: in Suriname ging het om standrechtelijke executies, in Indonesië om het voltrekken van vonnissen na een legitieme rechtsgang.

De VVD is het met het kabinetsstandpunt eens, ook al deelt zij de diepe teleurstelling dat de Indonesische Regering niet heeft willen of kunnen afzien van de executies. Ook

de VVD vraagt al het mogelijke te doen, via „stille diplomatie", via EPS en IGGI, op humanitaire gronden zo mogelijk nieuwe executies te voorkomen. De VVD heeft begrip voor het feit dat velen de uitkomst van debat hoogst onbevredigend zullen vinden. Het schetst nog eens de betrekkelijke machteloosheid van Nederland in een wereld waar het gros van de landen nog wel de doodstraf kennen en – het zij met spijt geconstateerd – uitvoeren ook, ondanks alle humanitaire appèls vandien.

(Voor nadere informatie: Erica Terpstra, tel. 070-614911, tst. 3432.)

Wet Toezicht Schadeverzekeringsbedrijf

Eindelijk is dan afgelopen week de aanpassing van de toezichtwetgeving op het schadeverzekeringsbedrijf aan de richtlijnen, die de EEG in 1973 heeft vastgesteld met betrekking tot het vestigen van schadeverzekeringsmaatschappijen in de lidstaten van de EEG, in het parlement behandeld.

De VVD-fractie heeft ernstige kritiek gehad op de lange behandelingsduur van dit wetsvoorstel.

Overigens gebeurt het niet iedere dag dat in het Nederlandse parlement over de verzekeringswereld wordt gesproken. Een bedrijfstak die grote werkgelegenheid verschaft – meer dan 6% beslaat van het bruto nationaal inkomen, maar bovenal biedt het verzekeringsbedrijf de burgers van ons land de mogelijkheid om in een van de primaire levensbehoeften te voorzien, namelijk de behoefte aan zekerheid.

De VVD-fractie heeft er dan ook nog eens nadrukkelijk op gewezen dat het verzekeringsbedrijf in onze samenleving een belangrijke maatschappelijke functie vervult en diensten van betekenis levert die zelfs onmisbaar mogen worden genoemd.

Woordvoerder Jos van Rey merkte verder op dat het in ieders belang is dat de toezichtwetgeving afdoende is en dat de toezichthouder (Verzekeringkamer) gebruik maakt van de mogelijkheden die de wet biedt. In het wetsvoorstel is een uitbreiding van het toezicht door de Verzekeringkamer opgenomen.

Binnenkort zal in het parlement de integratie van de Wet Toezicht Levensverzekeringsbedrijf in de Wet Toezicht Schadeverzekeringsbedrijf behandeld worden, die dan zal heten Wet Toezicht Verzekeringsbedrijf.

Jos van Rey heeft er verder op gewezen dat de reeds aangekondigde wetswijzigingen – indien de bedrijfstak en de Verzekeringkamer over de overblijvende discussiepunten nadere afspraken maken – nog meer gedetailleerde wetswijzigingen overbodig maken.

Een debacle als indertijd met de levensverzekeringsmaatschappij De Wereld betekent nog gelukkig niet dat een gehele bedrijfstak onder curatele moet worden gesteld. Met een actieve en bekwame toezichthouder kan het dan in de Nederlandse verzekeringswereld niet meer fout gaan.

(Voor nadere informatie: J.B. van Rey, tel. 070-614911, tst. 2549.)

